

SAMENVATTING

POSITION PAPER WIJZIGINGSWET ACCOUNTANCYSECTOR

Verplichte rapportage en openbaarmaking Audit Quality Indicators

Voorstel van de Commissie toekomst accountancysector:

Ter bevordering van het inzicht in factoren die bijdragen aan de kwaliteit van wettelijke controles worden kwaliteitsindicatoren vastgesteld die betrekking hebben op accountantsorganisaties en externe accountants.

Doeltreffendheid	AQI's
Gebruikersperspectief	AQI's voorzien niet in de behoefte van de redelijk beperkte kring van gebruikers van de jaarrekening in het controleplichtige mkb-segment. Ook MKB-Nederland geeft aan twijfels te hebben bij het nut en de praktische toepasbaarheid van informatie over kwaliteitsindicatoren voor het reguliere segment. ¹
Conclusie	Niet (bewezen) doeltreffend
Wetenschappelijk perspectief	a. Er bestaat geen definitie van kwaliteit.² b. Er bestaan geen eenduidige normen voor het opstellen en controleren van jaarrekeningen. c. Gebruikers van de jaarrekening zullen met AQI's geen inzicht krijgen in de gesteldheid van de (integrale) auditkwaliteit van een individuele accountantsorganisatie. d. Het rapporteren van AQI's lijkt een deugdzame stap om de kloof tussen wat accountants doen en wat de maatschappij daarvan ziet te verkleinen.³ Daarmee moet niet worden gedacht dat objectief kan worden vastgesteld dat accountants hun werk goed hebben gedaan. AQI's bieden daarom waarschijnlijk niet het vertrouwen dat er in het debat rond de toekomst van het accountantsberoep aan pleegt te worden gekoppeld. Subjectieve normen en professionele oordeelsvorming van accountants spelen hierin een belangrijke rol.⁴
Conclusie	Niet (bewezen) doeltreffend
Internationaal perspectief	Uit een internationale inventarisatie blijkt dat AQI's met name gebruikt worden als stuurinformatie door de eigen organisatie. De indicatoren worden met name binnen de OOB-omgeving gedeeld, en met specifieke gebruikers zoals auditcommissies en RvC's. Alleen in Nederland zou een wettelijke rapportageverplichting gaan gelden.
Conclusie	De introductie van een wettelijke rapportageverplichting sluit niet aan bij wat internationaal gebruikelijk is.

¹ Zie <https://www.vno-ncw.nl/sites/default/files/brief21-120588.pdf>

² Detzen D, Gold A (2021) The different shades of audit quality: A review of the academic literature. Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie 95(1/2): 5-15. <https://doi.org/10.5117/mab.95.60608>

³ FRC [Financial Reporting Council] (2020) Audit quality indicators: AQR thematic review. London: FRC. https://www.frc.org.uk/getattachment/f116f7d7-94d8-4c82-94b2-ba24e3b195eb/AQTR_AQI_Final.pdf

⁴ van Brenk H, Karssing E, De Loo I, Majoor B (2021) De tragiek van audit quality indicatoren (AQI's). Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie 95(1/2): 57-64. <https://doi.org/10.5117/mab.95.60776>

Juridisch perspectief AQL's	AQL's
Reikwijdte artikelen 45a, 45c lid 2 Wab <i>Voor zover een AQL niet is gerelateerd aan het type controle (wettelijke of anderszins) maar aan de organisatie en een accountantsorganisatie naast wettelijke controles ook andere controles verricht, maakt de vergunninghouder in zijn rapportage over deze specifieke AQL's geen onderscheid tussen de typen controles die hij uitvoert.</i>	- Met de voorgestelde verplichting voor accountantsorganisaties om ook te rapporteren over andere controles dan de wettelijke controles, wordt voorbij gegaan aan de gescheiden taken, verantwoordelijkheden en toezichtdomeinen van respectievelijk de AFM (volgens de Wta) en de NBA (conform de Wab). - De Wijzigingswet heeft als doel het duurzaam verbeteren van de kwaliteit van de wettelijke controles. Uitbreiding naar andere dan wettelijke controles schiet dit doel voorbij. - De uitbreiding naar een nog niet gedefinieerde ruimere kring schept rechtsongelijkheid ten opzichte van accountantskantoren, die controles c.q. overige assurance-opdrachten uitvoeren maar geen accountantsorganisatie zijn in de zin van de Wta.
Conclusie	Met de voorgestelde artikelen 45a en 45c lid 2 ontstaat (ongewenste) domeinoverschrijding en rechtsongelijkheid.
Grondslag aanwijzing toezichthouder (artikel 55, lid 1 Wab, met verwijzing naar artikel 45a, lid 2 en artikel 45c, lid 2 Wab)	- Aangezien de indicatoren geen harde norm zijn (slechts een weergave van feiten), kan van (inhoudelijk) toezicht en handhaving geen sprake zijn. - Het 'toezicht' op de accountantsorganisatie is in het bijzonder gericht op de volledigheid en tijdigheid, en de rapportagewijze van de verstrekte informatie: zijn alle indicatoren op correcte wijze ingevuld en op tijd aangeleverd. Het is vanuit praktisch en pragmatisch oogpunt evident dat de beroepsorganisatie tevens 'toezicht' houdt op de volledige en tijdige aanlevering van de AQL's en de rapportagewijze. - Op basis van de kwaliteit-bevorderende taken van de beroepsorganisatie benoemd in de Wet op het accountantsberoep, behoort het integrale toezicht op de rapportageverplichting van AQL's tot het domein van de beroepsorganisatie. Het past niet binnen de scope van toezicht zoals bepaald in de Wet toezicht accountantsorganisaties. - Conform het voorgestelde artikel 45a lid 3 Wab wordt de beroepsorganisatie verplicht gesteld om de verkregen informatie openbaar te maken. De AFM kan derhalve over de informatie beschikken.
Conclusie	Gezien de aard van de indicatoren (geen norm), de aard van het 'toezicht' (op tijdige en correcte aanlevering), de scope van het toezicht (domein van de beroepsorganisatie), en de grondslag voor gegevensverstrekking door de beroepsorganisatie, is de grondslag voor aanwijzing van de AFM als toezichthouder ongewenst. Het handhavingsinstrumentarium van de toezichthouder dient te worden beperkt tot de Wta.

Juridisch perspectief	AQI's
Invoeging artikel 57a Wab Dit artikel regelt dat de bepalingen uit de Wet toezicht accountantsorganisaties, voor zover van betrekking op toezicht en handhaving, van overeenkomstige toepassing zijn op de toezicht- en handhavingstaak van de AFM op grond van het gewijzigde artikel 55, eerste lid en artikel 57 van de Wab. <i>Dat is nodig omdat de reikwijdte van de Wta-bepalingen ten aanzien van de toezichttaak van de AFM nu nog is beperkt tot de Wta.</i>	- Het toezicht dat op accountantsorganisaties wordt uitgeoefend door de AFM, dient te geschieden binnen de kaders die daarvoor zijn gesteld in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta). - Door nu binnen die kaders een expliciete link te leggen met de Wet op het accountantsberoep wijzigt de minister van Financiën de reikwijdte en de grondslagen van zowel de Wta als de Wab, en voert daarmee een stelselwijziging door. - Met de voorstellen wordt ook een impliciete link gelegd met de voorgestelde maatregel ten aanzien van de medeverantwoordelijkheid van een accountantsorganisatie voor de uitkomsten van het kwaliteitsbeheersingssysteem (waarvan AQI's indicatoren zijn), en het voorstel tot uitbreiding van het handavingsinstrumentarium dat daarop betrekking heeft.
Conclusie	SRA plaatst grote vraagtekens bij de werking en implicaties van deze wets- én stelselwijziging en de gevolgen daarvan voor de formele rechtspositie van accountants en accountantsorganisaties.
Artikel 45a, lid 2 Wab Privacybescherming en gelijkheidsbeginsel Ter bescherming van de privacy van de externe accountant is er in het voorliggende wetsvoorstel voor gekozen om, voor zover de naam van de externe accountant onderdeel uitmaakt van de (rapportage van) audit quality indicators, deze te pseudonimiseren.	- Bij een substantieel aantal kantoren (33% van de reguliere vergunninghouders onder SRA-vlag) ontstaat de situatie dat heel gemakkelijk te herleiden is om welke externe accountant het bij de persoonsgebonden AQI's gaat. Ook al is de naam gepseudonimiseerd - De AP stelde in haar advies bij het initiële wetsvoorstel dat 'een forse inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokken accountant ertoe leidt dat het belang van een algemene openbaarmakingsverplichting zoals wordt voorgesteld, zelden prevaleert'. - De Raad van State merkt verder op dat de effectiviteit van de indicatoren vooralsnog niet duidelijk is. Daarmee rijst de vraag of de inbreuk op het recht op bescherming van de privacy -hoe beperkt ook- te rechtvaardigen valt. - Het gelijkheidsbeginsel staat onder druk door enerzijds het recht op privacy bij de externe accountant te beschermen, en anderzijds een inbreuk – hoe beperkt die ook wordt geschetst – op de bescherming van de privacy van de externe accountant bij kleinere accountantsorganisaties toe te staan.
Conclusie	Op basis van het voorstel wordt getornd aan de privacybescherming van de externe accountant werkzaam bij een kleinere accountantsorganisatie. Hierdoor worden externe accountants bij kleinere en grote accountantsorganisatie ongelijk behandeld.

Uitvoerbaarheid (administratieve lasten)

AQI's

Maatregel	Betrekking op	Initieel Uurtarief € 150	Initieel Uurtarief € 200	Structureel (jaarlijks) Uurtarief € 150	Structureel (jaarlijks) Uurtarief € 200
Kwaliteitsindicatoren (aqi's)	niet-oob-accountants-organisaties, indirect: controleplichtige mkb-entiteiten	€ 5.100.000	€ 5.575.000	€ 15.715.000	€ 19.320.000
	NBA	€ 61.200	€ 61.200		
	NBA			€ 8.400	€ 8.400
	NBA Incidenteel (per 2 of 3 jaar): € 14.000			€ 5.600	€ 5.600
	AFM	PM	PM	PM	PM
Subtotaal		€ 5.161.200 + PM	€ 5.636.200 + PM	€ 15.729.000 + PM	€ 19.334.000 + PM

Volgens berekening (uitvraag in de praktijk) kunnen de structurele kosten van de AQI's sec variëren tussen (afgerond) € 16 en 20 miljoen per jaar.

Let op! Deze berekening is gemaakt in 2021. Inmiddels zijn de tarieven in de accountancysector fors gestegen: +4,7% in 2022, en (naar verwachting) +5,5% in 2023.⁵

Conclusie

Gezien de belasting (in tijd en geld) op reguliere vergunninghouders en onze eerdere conclusies, waarvan de voornaamste is dat de beoogde doelen en werking van de maatregel niet zullen worden behaald, beoordelen we de introductie van AQI's als niet doelmatig, niet proportioneel en daarmee niet wenselijk.

Algemene aanbeveling

SRA beveelt aan de AQI's niet te introduceren in het segment van de reguliere vergunninghouders (controleplichtige mkb).

⁵ Zie <https://www.ing.nl/zakelijk/sector/services/vooruitzichten-accountantskantoren#:~:text=Niet%20alleen%20heeft%20de%20accountancysector,%2C5%25%2C%20fors%20duurder.>